

ברכת "המעביר שינה" למי שהיה ער כל הלילה

א. נשמת אברהם או"ח מז (א) PDF pg. 65

ב. פתחי תשובה יו"ד שכח, כפי שמובא במחזה אליהו ב:א

ע' תשו' פרי תבואה ס' סו וכו' והרוצה להחמיר להפריש גם בברכה יעשה כאשר קבלתי מרבתי בכל כה"ג דיאמר דרך תפלה פסוקים של ויברך דוד בא"י אלקי ישראל וכו' לך ד' הממלכה דאית ביה שם ומלכות, ולסיים אח"כ ברוך אשר צונו להפריש חלה, דכה"ג ליכא חשש ברכה לבטלה. עכ"ל. וכה"ג כתב החתם סופר בתשו' או"ח ס' קנ"ו בשם הגאון מורה"ר דוד שטרוביץ זצ"ל כשעלה לרבנות כדי לצאה דעת היעב"ץ במור וקציעה שמי שנתעלה לרבנות יש לו לברך שהחיינו אם יודע שכל כוונתו לש"ש, ולכן יען שהיה שמו דוד התחיל ויברך דוד את ד' לעיני כל הקהל ויאמר דוד בא"י אמ"ה שהחיינו עיי"ש.

ג. מור וקציעה סימן רכג

ונ"ל שהוא הדין כשזכה אדם הגון הראוי לעלות לגדולה, ונתמנה פרנס על הצבור, ברצון שמים (לא לעונש כדרגיו רעיא על ענא, ופשיטא לא בשופטני עסקינן, כאילין אלהי כסף וזהב או אלקי קצף ושוא, כגון המתמנים בזרוע ובאלמות דבני משפחה, כמו אלו המתים בחייהם, גברי קטילי נינהו, שראוי לברך על העדרם באבוד רשעים רנה) שדעת המקום והבריות נוחה הימנו, יש לו לברך שהחיינו (ואפילו הוא בן שירש גדולת אבותיו כדין תורה לא גרע מירש ממון מאביו, כל שכן עכשיו שחזר הדין מסיני ועוקר הרים, ליוצאי מצרים, מתים יורשים את החיים) ואם יש לו שותף אשה ובנים יברך הטוב והמיטיב. אי נמי לעולם שייך ביה הטוב והמיטיב, שהרי מכל מקום רבים נהנים ממנו הנאה גופנית ורוחנית, והכי מסתבר...

ומאחר שבעו"ה נתקיימה המשנה כצורתה עתה בימינו דור יתום שרו חכימא למהוי כספריא כו' ועמא דארעא אזלא ונדלדלה, ואין דורש כי אם לקבל שכר ולכבוד עצמו הוא דורש דמים... לכן כמעט אני אומר עכשיו שראוי לכמה מרבני הדור, לברך עליהם דיין האמת, או לרבנות שמקברת בעליה, שתקותם מפח נפש, אף אם הגוף מתפטם ותהלתו יחטם (עיין ספר חסידים סימן הנ"ל וסימן תקמ"ט ותק"ץ ות"ה ות"צ"ד ות"רצ"ה). אכן מי שזכו לו מן השמים שכתר תורה הולמתו, אשריו ואשרי חלקו, ד' ישים חלקנו ממצדיקי הרבים.

העוזב סעודתו לרפא חולים ועכשיו רוצה לחזור לאכול

ד. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ק:קא:

אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת -

אמר רב ידי יין לא יצאו ידי קידוש יצאו.

ושמואל אמר: אף ידי קידוש לא יצאו. אלא לרב למה ליה לקדושי בביתיה? כדי להוציא בניו ובני ביתו. ושמואל למה לי לקדושי בבי כנישתא? לאפוקי אורחים ידי חובתן, דאכלו ושתו וגנו בבי כנישתא...

ורבי יוחנן אמר אף ידי יין נמי יצאו, ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר רב חנין בר אביי אמר רבי פדת אמר רבי יוחנן אחד שינוי יין ואחד שינוי מקום אין צריך לברך. מיתבי "שינוי מקום צריך לברך, שינוי יין אין צריך לברך, "תויבתא דרבי יוחנן! תויבתא.

ה. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעח סעיף א

היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר, או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזר, הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל; וחזר ומברך בתחלה המוציא, ואח"כ יגמור סעודתו. אבל אם דבר עמו בתוך הבית, אף על פי ששינה מקומו מפנה לפנה, א"צ לברך.

ו. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קא:קב.

יתיב רב אידי בר אבין קמיה דרב חסדא ויתיב רב חסדא וקאמר משמיה דרב הונא: הא דאמרת 'שינוי מקום צריך לברך' לא שנו אלא מבית לבית, אבל ממקום למקום לא...

ותו יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דנפשיה: הא דאמרת 'שינוי מקום צריך לברך' לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן, אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך. מאי טעמא? לקיבעא קמא הדר.

ורב ששת אמר אחד זה ואחד זה צריך לברך.

מיתבי [נגד רב חסדא]: "בני חבורה שהיו מסובין לשתות, ועקרו רגליהן לצאת לקראת חתן או לקראת כלה, כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע, כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה. במה דברים אמורים? שהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניחו שם לא זקן ולא חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה." "מדקתני "עקרו רגליהן" מכלל דבדברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן, וטעמא דהניחו שם זקן או חולה הוא דכשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה, אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה, קשיא לרב חסדא!

אמר רב נחמן בר יצחק, מאן תנא עקירות? רבי יהודה, דתניא "חברים שהיו מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה. אמר רבי יהודה במה דברים אמורים? בזמן שהניחו שם מקצת חברים, אבל לא הניחו שם מקצת חברים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע וכשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה."

ז. רי"ף מסכת פסחים דף כ עמוד ב

וקאמרי רבואתא הלכתא כרב ששת דתניא כוותיה. ואף על גב דשני רב נחמן בר יצחק, לא סמכינן אשינויא.

ח. רמב"ם הלכות ברכות פרק ד הלכה ד

חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה, אם הניחו שם זקן או חולה חוזרין למקומן וגומרין סעודתן ואינן צריכין לברך שנייה, ואם לא הניחו שם אדם כשהן יוצאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה.

ט. רא"ש מסכת פסחים פרק י סימן ו

ולא ידענא למה כתב רב אלפס לא סמכינן אשינויא דרב נחמן בר יצחק, אין שינויא מבורר בגמרא יותר מזה!

י. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קעז סעיף ב

חברים שהיו יושבים לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה, אם הניחו שם מקצתן חוזרים למקומם וגומרין סעודתן ואינם צריכין לברך שנייה; ואם לא הניחו שם אדם, כשהם יוצאים צריכים ברכה למפרע, וכשהם חוזרים צריכים ברכה לכתחלה; וכן אם היו מסובין לשתות או לאכול פירות, שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל, וחוזר ומברך שנית על מה שהוא צריך לאכול... הגה: ויש חולקים בכל מה שכתוב בסי' זה, רק סוברים ששנוי מקום אינו אלא כהיסח הדעת, ולכן אם שינה מקומו למקום אחר א"צ לברך אלא לפני מה שרוצה לאכול, אבל לא על מה שכבר אכל; (תוס' ורשב"ם והרא"ש ומרדכי פרק ע"פ וטור) ודוקא שלא הניח מקצת חברים בסעודה ואכל מדברים שאינן צריכין ברכה במקומם, אבל אם הניח מקצת חברים או אפילו לא הניח ואכל דברים שצריכין ברכה במקומם, אפ"ל מה שרוצה לאכול אחר כך א"צ לברך (סמ"ק וא"ז). ולכן מי שפסק סעודתו והלך לבית אחר, או שהיה אוכל וקראו חברו לדבר עמו אפ"ל לפתח ביתו או למקום אחר, כשחוזר לסעודה א"צ לברך כלל, דהא פת צריך ברכה במקומו לכולי עלמא; מיהו אם הסיח דעתו, כשחוזר ודאי צריך לברך על מה שרוצה לאכול אח"כ (ב"י ורשב"א). ואין חילוק בין חזר למקום שאכל כבר ובין סיים סעודתו במקום אחר (רמב"ם פ"ד ור"ן). וכן נוהגין במדינות אלו, מ"מ לכתחלה לא יעקר ממקומו בלא ברכה, דחיישינן שמא ישכח מלחזור ולאכול (הר"ר מנוח ור"ן); מיהו לצורך מצוה עוברת, כגון שהגיע זמן תפלה, מותר (כל בו הל' פסח) ועיין סי' קפ"ד.

יא. נשמת אברהם או"ח קעז 176-179 PDF

יב. נשמת אברהם או"ח רעא (ב) 242 PDF